

Wymagania edukacyjne: klasa III - Oblicza geografii 1, Oblicza geografii 2, zakres rozszerzony

Poziom wymagań						
Nr lekcji	Temat Lekcji	konieczny	podstawowy	rozszerzający	dopełniający	wykraczający
VI. PROCESY EGZOGENICZNE						
63.	Wietrzenie skał	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wietrzenie, zwietrzelina</i> • wymienia i rozróżnia rodzaje wietrzenia • wymienia produkty wietrzenia • wymienia rodzaje wietrzenia fizycznego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje procesy egzogeniczne kształtujące powierzchnię Ziemi • opisuje typy wietrzenia • opisuje etapy wietrzenia mrozowego • podaje przykłady skał podlegających intensywnemu wietrzeniu chemicznemu • wskazuje na mapie obszary, na których zachodzą intensywne procesy wietrzenia 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje czynniki odpowiedzialne za przebieg wietrzenia chemicznego i biologicznego • omawia przebieg procesu wietrzenia • charakteryzuje produkty i formy powstałe w wyniku wietrzenia fizycznego • wskazuje dominujący typ wietrzenia w określonej strefie klimatycznej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między klimatem a typem wietrzenia • podaje przykłady form powstałych wskutek wietrzenia • opisuje skutki procesów wietrzenia 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie wietrzenia jako procesu przygotowującego do przekształcenia rzeźby powierzchni Ziemi
64.	Ruchy masowe	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>denudacja, ruchy masowe, erozja</i> • wymienia podstawowe rodzaje ruchów masowych • podaje różnicę między odpadaniem a obrywaniem, osuwaniem a splezywaniem 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny powstawania ruchów masowych • omawia na podstawie schematów rodzaje ruchów masowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ budowy geologicznej danego obszaru na grawitacyjne ruchy masowe • wyjaśnia przyczyny powstawania spływów błotnych i ziemnych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje konsekwencje ruchów masowych • wykazuje na przykładach zależność ruchów masowych od rzeźby terenu, klimatu i warunków wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ działalności człowieka na intensywność ruchów masowych
65.	Procesy krasowe	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia skały rozpuszczalne przez wodę • wyjaśnia znaczenie terminu <i>krasowienie</i> • wymienia formy krasu powierzchniowego i podziemnego 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia formy krasu powierzchniowego i podziemnego • wymienia i rozpoznaje formy szaty naciekowej w jaskini • wskazuje na mapie świata i Europy obszary krasowe 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje czynniki, które wpływają na przebieg zjawisk krasowych • wymienia etapy rozwoju form krasu powierzchniowego • odróżnia wywierzyisko od ponoru • wyjaśnia proces powstawania jaskiń 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wpływ procesów krasowych na rzeźbę obszarów zbudowanych ze skał węglanowych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zagrożenia występujące w jaskiniach wywołane działalnością człowieka
66.	Rzeźbotwórcza działalność rzek	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>erozja wgłębna, erozja wsteczna, erozja boczna, akumulacja</i> • wymienia czynniki wpływające na tempo erozji rzecznej • wymienia rodzaje erozji rzecznej • wymienia elementy doliny rzecznej • podaje przykłady rzek o różnych typach ujść 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje cechy rzeki w biegu górnym, środkowym i dolnym • wymienia przykłady form powstałych w wyniku erozji i akumulacji • opisuje na podstawie schematu elementy doliny rzecznej • odróżnia terasę zalewową od nadzalewowej • wymienia rodzaje ujść rzecznych i wskazuje ich przykłady na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania procesów rzeźbotwórczych na poszczególnych odcinkach rzeki • wyjaśnia na podstawie schematu proces erozji wstecznej • omawia na podstawie schematów fazy rozwoju meandrów i starorzeczy • wyjaśnia proces powstawania delty • wyjaśnia, w jakich warunkach zachodzi erozja wąwozowa 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg oraz efekty erozyjnej i akumulacyjnej działalności wód płynących • oblicza przeciętny spadek rzeki • opisuje na podstawie schematu powstawanie teras rzecznych • opisuje rzeźbotwórczą działalność wód opadowych (erozja wąwozowa) 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje możliwości zagospodarowania teras zalewowych i nadzalewowych
67.	Rzeźbotwórcza działalność lodowców górskich	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe formy powstałe w wyniku działalności lodowca górskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia rodzaje rzeźbotwórczej działalności lodowców • dokonuje podziału form rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg niszczącej działalności lodowca górskiego • opisuje na podstawie schematu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje skutki działalności lodowców górskich 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg erozyjnej i akumulacyjnej działalności

		<i>egzaracja, muton, dolina U-kształtna, cyrk lodowcowy, detrakcja, detersja, dolina zawieszona, wygłady lodowcowe, kem, oz, drumlin</i> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje moren podaje przykłady lodowców górskich na świecie 	akumulacyjne <ul style="list-style-type: none"> rozróżnia formy powstałe w wyniku działalności lodowców górskich wyjaśnia powstawanie różnych typów moren 	powstawanie doliny U-kształtnej		lodowców i wymienia formy powstałe w jej wyniku
68.	Rzeźbotwórcza działalność lądolodów i wód polodowcowych	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe formy powstałe w wyniku działalności lądolodu wskazuje na mapie przykładowe obszary o rzeźbie młodoglacjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia formy powstałe w wyniku działalności lądolodów wymienia formy fluwioglacjalne wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności wód polodowcowych 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia rzeźbę staroglacjalną od młodoglacjalnej wyjaśnia na podstawie schematu powstawanie sandrów i pradolin opisuje na podstawie schematu proces powstawania kemów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje skutki działalności lądolodów odróżnia skutki działalności lądolodów od skutków działalności lodowców górskich 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Ziemi
69.	Rzeźbotwórcza działalność wiatru	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega erozja eoliczna wymienia formy powstałe w wyniku niszczącej i budującej działalności wiatru wymienia rodzaje pustyń i wskazuje ich przykłady na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na siłę transportową wiatru charakteryzuje niszczącą i budującą działalność wiatru omawia budowę wydmy parabolicznej i barchanu charakteryzuje typy pustyń i wskazuje ich rozmieszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki sprzyjające rzeźbotwórczej działalności wiatru wykazuje zależność kształtu wydmy od klimatu opisuje proces powstawania grzybów skalnych opisuje powstawanie pokryw lessowych i wymienia nazwy obszarów, na których one występują 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg oraz efekty erozji i akumulacji eolicznej wymienia zagrożenia dla działalności człowieka spowodowane deflacją oraz niszczeniem skał przez piasek niesiony wiatrem 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między lessami występującymi w Europie a plejstocenскими lądolodami
70.	Rzeźbotwórcza działalność morza	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>abrazja, platforma abrazyjna, nisza abrazyjna</i> wymienia czynniki wpływające na intensywność niszczącej działalności morza 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności fal i prądów morskich wymienia elementy klifu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia na podstawie schematu proces powstawania klifu wyjaśnia proces powstawania mierzei 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg oraz efekty niszczącej i budującej działalności morza porównuje rzeźbotwórczą działalność morza na wybrzeżu wysokim i płaskim 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady skutków oddziaływania wody morskiej w strefie wybrzeża
71.	Typy wybrzeży morskich	<ul style="list-style-type: none"> wymienia na podstawie mapy podstawowe typy wybrzeży 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje podstawowe typy wybrzeży na mapie i fotografii opisuje typy genetyczne wybrzeży 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje powstawanie atolu porównuje typy wybrzeży 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrzeża powstałe przy udziale organizmów żywych podaje przykłady zagrożeń dla rozwoju raf koralowych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę wybrzeży w gospodarce działalności człowieka
72./73.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Procesy egzogeniczne</i>					

VII. GLEBY. BIOSFERA

74.	Powstawanie gleb	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, proces glebotwórczy, poziom glebowy, profil glebowy</i> wymienia czynniki rozwoju gleb wymienia na podstawie schematu poziomy glebowe 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje procesy glebotwórcze charakteryzuje na podstawie schematów profili glebowych najważniejsze poziomy glebowe podaje różnice między żyznością a urodzajnością wymienia przykłady gleb o różnym odczynie pH 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia czynniki glebotwórcze z uwzględnieniem czynników abiotycznych i biotycznych rozróżnia główne procesy glebotwórcze opisuje cechy poszczególnych poziomów profilu glebowego opisuje kompleksy rolniczej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ procesu glebotwórczego na żyzność gleb podaje przykłady negatywnego oddziaływania człowieka na urodzajność gleb 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje ciąg zależności występujących między procesami glebotwórczymi, poziomem glebowym, profilem glebowym a typem
-----	------------------	--	---	---	---	--

				przydatności gleb		gleb
75.	Typy genetyczne gleb	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe typy gleb rozdziela gleby strefowe i astrefowe 	<ul style="list-style-type: none"> omawia cechy gleb strefowych, astrefowych i pozastrefowych opisuje rozmieszczenie głównych typów gleb na podstawie mapy analizuje wybrane profile glebowe 	<ul style="list-style-type: none"> omawia genezę wybranych typów gleb strefowych, astrefowych i pozastrefowych przyporządkowuje gleby strefowe do stref klimatycznych i roślinnych przyporządkowuje gleby strefowe do skał podłoża i warunków wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia przydatność rolniczą gleb strefowych, astrefowych i pozastrefowych rozpoznaje typy gleb na podstawie opisu i schematu profilu glebowego 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ czynników antropogenicznych na degradację gleb
76.	Świat roślin	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy formacji roślinnych na świecie wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie szaty roślinnej na Ziemi wymienia dominujące gatunki roślin w każdej ze stref roślinnych 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne formacje roślinne na Ziemi wskazuje na mapie zasięg występowania głównych stref roślinnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między strefami klimatu a formacjami roślinnymi opisuje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia stref roślinnych na Ziemi charakteryzuje piętrowość roślinną obszarów górskich na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przystosowania się roślin do warunków środowiska przyrodniczego omawia piętra klimatyczno-roślinne na przykładach wybranych gór położonych na różnych szerokościach geograficznych wyjaśnia zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje i opisuje formacje roślinne na różnych kontynentach oraz w określonej części świata wykazuje związek pomiędzy cechami roślinności a warunkami danego środowiska
77.	Świat zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fauna</i>, <i>endemit</i> wymienia i wskazuje na mapie krainy i królestwa zoogeograficzne wymienia charakterystyczne zwierzęta żyjące w poszczególnych krainach zoogeograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia krainy i królestwa zoogeograficzne charakteryzuje wybrane krainy zoogeograficzne wymienia strefy życia w wodach oraz charakteryzuje jedną z nich 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia geograficzne przyczyny zróżnicowania świata zwierzęcego wymienia bariery ograniczające rozprzestrzenianie się zwierząt na Ziemi przyporządkowuje typowe gatunki fauny do poszczególnych krain zoogeograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przystosowania się zwierząt do warunków środowiska przyrodniczego opisuje i ocenia warunki życia w poszczególnych strefach mórz i oceanów charakteryzuje faunę w strefach mórz i oceanów 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na przykładach zależność świata zwierzęcego od budowy geologicznej, klimatu, warunków wodnych i gleby wyjaśnia przyczyny występowania endemitów na Ziemi
78.	Strefy krajobrazowe na Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki przyrodnicze i antropogeniczne wpływające na kształtowanie się krajobrazu na Ziemi wymienia strefy krajobrazowe na Ziemi i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje komponenty środowiska przyrodniczego w strefie krajobrazowej wymienia wybrane parki narodowe w poszczególnych strefach krajobrazowych i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje cechy środowiska przyrodniczego i formy gospodarowania w poszczególnych strefach krajobrazowych na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady oddziaływania komponentów środowiska przyrodniczego na człowieka w poszczególnych strefach krajobrazowych wykazuje na podstawie map tematycznych strefowe i astrefowe zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między środowiskiem przyrodniczym a życiem człowieka charakteryzuje wybrane środowisko strefowe lub astrefowe

79.	Interakcje między poszczególnymi sferami Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sfery Ziemi i wskazuje po jednym przykładzie oddziaływań pomiędzy wybranymi sferami podaje przykłady sfer Ziemi kształtowanych przez procesy endogeniczne 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady oddziaływania i wpływu ruchów Ziemi na hydrosferę wyjaśnia powstawanie wiatrołomów w wyniku czynników atmosferycznych omawia wpływ organizmów żywych na hydrosferę omawia i podaje przykłady wpływu obszarów leśnych na klimat lokalny opisuje na przykładach wpływ litosfery na procesy glebotwórcze podaje przykłady wpływu rodzaju podłoża na rzeźbę terenu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia efekty działania siły odśrodkowej Ziemi i jej wpływ na litosferę wyjaśnia wpływ ruchów endogenicznych na zmiany linii brzegowej mórz i jezior oraz zmiany biegu rzeki omawia czynniki warunkujące strefowość klimatyczno-roślinno-glebową omawia wpływ biosfery i pedosfery na rozwój procesów stokowych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ oddziaływania ciał niebieskich na poszczególne sfery Ziemi ocenia skutki działania atmosfery na rzeźbę terenu wyjaśnia zależność występowania lodowców od warunków klimatycznych i ukształtowania powierzchni podaje przykłady wpływu wielkości opadów atmosferycznych na reżim rzek oraz tempo denudacji 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia na przykładach wpływ różnych typów klimatu na litosferę wykazuje związek sieci hydrograficznej danego obszaru z budową geologiczną analizuje związki między litosferą a czynnikami klimatotwórczymi
-----	--	---	--	--	---	--

80./81. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Gleby. Biosfera*

WARSZTATY TERENOWE

82./84.	Warsztaty terenowe – pomiar przepływu cieków wodnych	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przygotowuje materiał niezbędny do pomiarów przepływu cieków wodnych ustala miejsce startu i mety odcinka pomiarowego powtarza pomiar czasu, np. pięciokrotnie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> zapisuje dane pomiarowe w tabeli oblicza średni czas pokonania odcinka pomiarowego przez pływak 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonyuje pomiarów szerokości potoku, a następnie głębokości cieków z wykorzystaniem taśmy mierniczej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> rysuje przekrój mokrego potoku w skali 1:10 na papierze milimetrowym rysuje profil dna potoku oblicza prędkość wody w nurcie w m/s, uwzględniając długość odcinka i czas przepływu pływaka 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza powierzchnię przekroju mokrego cieków wodnych oblicza przepływ cieków wodnych w m³/s, uwzględniając prędkość wody w nurcie i powierzchni przekroju mokrego
85./87.	Warsztaty terenowe – analiza profilu glebowego	<ul style="list-style-type: none"> opisuje miejsce odkrywki pod względem użytkowania terenu 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje miejsce odkrywki z wykorzystaniem GPS, podając współrzędne geograficzne, wysokość n.p.m, a także ekspozycję odsłonięcia 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje profil glebowy z uwzględnieniem liczby poziomów glebowych nazywa poziomy glebowe (np. O, A, B), podaje barwę, określa miąższość poszczególnych warstw oraz głębokość występowania wykonuje zadania z kart pracy 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje za pomocą kwasomierza glebowego pomiary pH gleby i ustala jej odczyn określa rodzaj gleby na podstawie obserwacji i pomocy dydaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza obserwację i analizę więcej niż jednego typu gleby porównuje profile glebowe i ustala poprawność przygotowanych opisów
88./90.	Warsztaty terenowe – krajobraz najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza kierunki świata w terenie posługuje się busolą lub kompasem 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza azymut w terenie dokonyuje pomiaru wysokości Słońca nad horyzontem, wykorzystując gnomon posługuje się tablicami matematyczno-fizycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje dokumentację fotograficzną posługuje się mapą topograficzną 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy ukształtowania powierzchni, roślinność, obiekty hydrologiczne i antropogeniczne 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje na podstawie zebranych materiałów prezentację multimedialną dotyczącą wpływu działalności człowieka na

I. PRZEMIANY POLITYCZNE I GOSPODARCZE ŚWIATA**91.** Lekcja organizacyjna

92.	Klasyfikacja państw świata	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>morskie wody wewnętrzne, wody terytorialne, wyłączna strefa ekonomiczna</i> • wymienia najczęstsze kryteria przyjmowane podczas formułowania definicji państwa • wymienia kryteria podziału ustrojów politycznych państw świata • wymienia państwa mające dwie stolice i wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na zmianę liczby państw na świecie • wskazuje na mapie świata przykłady krajów, których granice nawiązują do warunków przyrodniczych lub zostały wyznaczone w sposób sztuczny 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje zmiany liczby państw w Europie i na świecie • przedstawia podział terytorialny mórz i oceanów • analizuje podział wpływów na Antarktydzie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Antarktyda zgodnie z postanowieniami międzynarodowymi stanowi obszar międzynarodowy, objęty całkowitym zakazem eksploatacji surowców mineralnych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prognozuje zmiany liczby państw na podstawie wiedzy o problemach współczesnego świata
93.	Zmiany na mapie politycznej świata	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia okresy w historii powszechnej, które wpłynęły na obecny układ państw na mapie politycznej świata • wymienia państwa powstałe w Europie po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na współczesny podział polityczny świata • odczytuje na mapach aktualny podział polityczny świata • wskazuje przykłady państw będących niegdyś kolonią • podaje przykłady nowo utworzonych państw na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje kształtowanie się mapy politycznej świata do 1989 r. • analizuje następstwa przemian społeczno-ustrojowych po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • ukazuje na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • opisuje wybrane ustroje polityczne na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na wybranych przykładach procesy, w których wyniku powstały nowe państwa pozaeuropejskie • wyjaśnia wpływ kształtowania się podziału politycznego świata na inne elementy przestrzeni geograficznej
94.	Mierniki poziomu rozwoju krajów	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne mierniki i wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego • wymienia przykłady państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje wybrane ekonomiczne mierniki wzrostu gospodarczego • porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje HDI • porównuje składowe HDI w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przestrzenne zróżnicowanie wartości PKB i HDI na świecie • omawia podstawowe cechy gospodarcze, demograficzne i społeczne państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego • wyjaśnia wpływ rozwoju społeczno-gospodarczego świata na inne elementy przestrzeni geograficznej (<i>Interakcje</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę konstruowania syntetycznych mierników rozwoju społeczno-gospodarczego, np. HDI

95. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Przemiany polityczne i gospodarcze świata***II. LUDNOŚĆ I URBANIZACJA**

96.	Liczba ludności świata i jej zmiany	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wskazuje na mapie świata najludniejsze państwa • podaje różnice w zaludnieniu wg kontynentów • wymienia przykłady państw 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia etapy zaludniania Ziemi • podaje czynniki wpływające na zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie • oblicza współczynnik przyrostu 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje liczbę ludności świata i jej zmiany • oblicza tempo zmian liczby ludności na danym obszarze za pomocą wskaźnika dynamiki 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny oraz skutki tempa wzrostu liczby ludności w skali globalnej i regionalnej • ukazuje na przykładach konsekwencje wysokiego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prognozuje zmiany liczby ludności świata i poszczególnych kontynentów
------------	-------------------------------------	---	--	---	---	---

		o wysokim i niskim współczynniku przyrostu naturalnego	naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie 	<p>współczynnika przyrostu naturalnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ zmian ludnościowych na środowisko przyrodnicze i inne elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej (<i>Interakcje</i>) 	
97.	Teoria rozwoju demograficznego	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia teorie rozwoju społeczeństw • wymienia fazy przejścia demograficznego • wymienia przykłady państw znajdujących się w poszczególnych fazach przejścia demograficznego • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna</i>, <i>implozja demograficzna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje etapy rozwoju demograficznego ludności na podstawie wykresu • wymienia fazy przejścia demograficznego, w których następuje eksplozja demograficzna • wymienia przyczyny eksplozji demograficznej oraz implozji demograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje model przejścia demograficznego na wybranych przykładach • analizuje fazy przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach • opisuje etapy rozwoju demograficznego ludności na przykładach wybranych państw świata • opisuje przestrzenne zróżnicowanie eksplozji demograficznej i implozji demograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny i skutki eksplozji demograficznej i implozji demograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • ukazuje przyczyny zmian demograficznych i epidemiologicznych w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo
98.	Zróżnicowanie demograficzne społeczeństw	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady społeczeństwa młodego i starego • odczytuje z wykresów średnią długość trwania życia w wybranych krajach świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>współczynnik feminizacji</i>, <i>współczynnik maskulinizacji</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje czynniki kształtujące strukturę wieku ludności • wymienia typy demograficzne społeczeństw • charakteryzuje społeczeństwa młode, zastojowe i stare na przykładach wybranych państw świata 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje strukturę wieku i płci ludności na przykładach wybranych państw świata (na podstawie danych statystycznych) • wyjaśnia konsekwencje starzenia się społeczeństwa • oblicza współczynnik feminizacji i współczynnik maskulinizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia problemy społeczno-gospodarcze związane ze starzeniem się społeczeństw wybranych krajów Europy Zachodniej • analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności pod względem przeciętnej długości trwania życia, dzietności oraz umieralności niemowląt 	<ul style="list-style-type: none"> • prognozuje zmiany udziału głównych grup wiekowych ludności Unii Europejskiej na podstawie różnorodnych źródeł
99.	Rozmieszczenie ludności na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia typy obszarów wg podziału ze względu na aktualny stopień zaludnienia • podaje główne cechy rozmieszczenia ludności na świecie • wymienia obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia na świecie • określa gęstość zaludnienia na poszczególnych kontynentach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia ludności na świecie • wskazuje obszary największej i najmniejszej koncentracji ludności na świecie na podstawie mapy tematycznej • przedstawia przyczyny dużej koncentracji ludności na wybranym obszarze • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranych państw 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje rozmieszczenie ludności na świecie na podstawie mapy tematycznej • wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie • porównuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo • analizuje wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozmieszczenie ludności na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • ukazuje przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na świecie • analizuje wskaźniki gęstości zaludnienia w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w analizach demograficznych stosuje się wskaźnik gęstości zaludnienia i wskaźnik fizjologicznej gęstości zaludnienia

100.	Przyczyny i konsekwencje migracji ludności	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty</i> • podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie migracji zagranicznych na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje migracje • wyjaśnia przyczyny migracji • podaje kierunki współczesnych migracji zagranicznych na świecie • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przyczyny i konsekwencje migracji ludności w różnych państwach • analizuje kierunki współczesnych migracji zewnętrznych i wewnętrznych • podaje pozytywne i negatywne skutki ruchów migracyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje i przyczyny uchodźstwa oraz podaje przykłady tego rodzaju migracji 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje problem uchodźstwa na wybranych przykładach
101.	Zróżnicowanie rasowe i narodowościowe ludności	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rasizm</i> • wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozmieszczenie odmian ludzkich na świecie na podstawie mapy tematycznej • klasyfikuje języki świata ze szczególnym uwzględnieniem grup językowych rodziny indoeuropejskiej • wymienia najbardziej rozpowszechnione języki świata na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje strukturę etniczną i narodowościową ludności świata • wskazuje przyczyny upowszechniania się wybranych języków na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na przykładach • wskazuje konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność walki z rasizmem • omawia wpływ podbojów kolonialnych na zróżnicowanie językowe świata
102.	Zróżnicowanie religijne i kulturowe ludności	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>religia</i> • wymienia nazwy religii uniwersalnych • wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem religijnym i kulturowym 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zróżnicowanie religijne i kulturowe świata • przedstawia strukturę wyznaniową na świecie na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje kręgi kulturowe (cywilizacyjne) na świecie oraz wskazuje ich zasięg na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie czynników społeczno-kulturowych w rozwoju gospodarczym wybranych regionów świata 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ religii na postawy społeczne i gospodarkę państw
103.	Struktura zawodowa ludności świata	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kategorie ludności na rynku pracy • wymienia czynniki decydujące o poziomie aktywności zawodowej ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki decydujące o poziomie aktywności zawodowej ludności • opisuje współczynnik aktywności zawodowej wg płci w wybranych państwach na podstawie danych statystycznych • omawia strukturę zatrudnienia w poszczególnych fazach rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje strukturę zawodową ludności wybranych państw • oblicza współczynnik aktywności zawodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zróżnicowanie struktury zatrudnienia w wybranych państwach i jej związek z poziomem rozwoju państwa • omawia przyczyny zmian zachodzących na rynku pracy w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany w strukturze zatrudnienia wraz z rozwojem gospodarczym, a także ich konsekwencje na świecie oraz w wybranych krajach • charakteryzuje współczesne formy zatrudnienia
104.	Bezrobocie na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stopa bezrobocia, bezrobocie ukryte</i> • wymienia rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny bezrobocia na świecie • oblicza współczynnik (stopę) bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje zróżnicowanie stopy bezrobocia w wybranych państwach na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje pozytywne i negatywne skutki bezrobocia • opisuje problem pracy dzieci – przyczyny, konsekwencje i obszary występowania 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia działania państw podejmowane w celu ograniczenia bezrobocia • przedstawia psychospołeczne skutki bezrobocia na podstawie materiałów źródłowych
105.	Geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki wpływające na stan zdrowia ludzi na świecie • wyjaśnia przyczyny i skutki występowania chorób na świecie • wymienia typowe choroby 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje choroby cywilizacyjne, w tym otyłość • wymienia przyczyny zgonów w najbogatszych państwach i krajach słabo rozwiniętych 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje społeczne i gospodarcze skutki występowania chorób na świecie • analizuje geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie dostępu do usług medycznych w różnych krajach świata na podstawie mapy tematycznej • wyjaśnia, na czym polega 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje globalne i regionalne działania, które można podjąć w celu zwalczania chorób cywilizacyjnych i zakaźnych

		w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo		ludności świata	profilaktyka chorób	
106.	Osadnictwo wiejskie i miejskie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje jednostek osadniczych podaje charakterystyczne cechy wsi wymienia funkcje miast podaje przykłady miast o różnych funkcjach 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki lokalizacji i rozwoju jednostek osadniczych charakteryzuje nowe funkcje wsi opisuje wybrane funkcje miast 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje typy genetyczne kształtów wsi opisuje wpływ czynników przyrodniczych i antropogenicznych na kształtowanie się sieci osadniczej rozpoznaje typy miast i zespołów miejskich na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny przemian zachodzących współcześnie w osadnictwie wiejskim określa strukturę funkcjonalno-przestrzenną różnych miast ocenia zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej miast wraz z rozwojem państw 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy fizjonomiczne miast typowe dla różnych regionów świata oraz ich zmiany wraz z rozwojem gospodarczym
107.	Urbanizacja na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja</i>, <i>wskaźnik urbanizacji</i> wymienia płaszczyzny i fazy urbanizacji wskazuje na mapie najludniejsze zespoły miejskie świata 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje płaszczyzny urbanizacji opisuje fazy urbanizacji opisuje typy zespołów miejskich i wskazuje je na mapie wymienia przykłady megalopolis na świecie przedstawia procesy urbanizacyjne na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny urbanizacji w wybranych regionach porównuje zmiany liczby ludności w wybranych miastach świata na podstawie danych statystycznych opisuje zmiany w krajobrazie wielkich miast w różnych regionach świata wyjaśnia przyczyny zróżnicowania poziomu urbanizacji w różnych częściach świata 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje skutki urbanizacji w wybranych regionach świata porównuje układ przestrzenny głównych typów zespołów miejskich opisuje zróżnicowanie poziomu życia ludzi w miastach różnych typów i o różnej wielkości 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje problemy mieszkańców wielkich miast w państwach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo
108.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Ludność i urbanizacja</i>					
III. ROLNICTWO						
109.	Czynniki rozwoju rolnictwa	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa określa funkcje rolnictwa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje warunki klimatyczno-glebowe do produkcji rolnej na świecie na podstawie mapy tematycznej ocenia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ czynników społeczno-ekonomicznych na rozwój rolnictwa na wybranych przykładach analizuje mierniki wielkości gospodarstw rolnych w wybranych państwach 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia środowisko przyrodnicze ze względu na możliwości rozwoju rolnictwa na wybranych przykładach ocenia poziom kultury rolnej oraz strukturę wielkościową i własnościową gospodarstw rolnych w wybranych krajach świata 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia korzyści dla rolnictwa wynikające ze zwiększenia mechanizacji i chemizacji rolnictwa
110.	Użytkowanie ziemi na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy użytkowania ziemi wymienia państwa o największym udziale gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje elementy struktury użytkowania ziemi na podstawie wykresu wskazuje przyczyny dużego zróżnicowania udziału gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wpływ czynników społeczno-gospodarczych na strukturę użytkowania ziemi przedstawia zróżnicowanie struktury użytkowania ziemi na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny i skutki zmian wielkości powierzchni gruntów ornych, użytków zielonych, nieużytków oraz lasów na przykładach państw leżących na różnych kontynentach 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje sposoby wykorzystania nieużytków do celów rolniczych
111.	Rolnictwo uprzemysłowione	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wybrane wskaźniki rolnictwa uprzemysłowionego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje skutki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje problemy związane z upowszechnianiem się roślin

	i rolnictwo ekologiczne	ekologicznego <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie regiony, w których przeważa rolnictwo uprzemysłowione wyjaśnia znaczenie GMO 	i rolnictwa ekologicznego <ul style="list-style-type: none"> wskazuje rejony upraw roślin zmodyfikowanych genetycznie na mapie świata 		i rolnictwa ekologicznego	uprawnych zmodyfikowanych genetycznie
112.	Typy rolnictwa i główne regiony rolnicze na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kryteria podziału rolnictwa wskazuje na mapie obszary występowania rolnictwa intensywne i rolnictwa ekstensywnego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy rolnictwa i omawia ich rozmieszczenie na świecie omawia różnice między rolnictwem intensywnym a ekstensywnym charakteryzuje główne regiony rolnicze na świecie na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy rolnictwa pierwotnego, tradycyjnego i rynkowego porównuje gospodarkę rolną w wybranych regionach rolniczych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje różnice w intensywności rolnictwa w wybranych krajach świata 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty za i przeciw wybranym sposobom intensyfikacji produkcji rolnej
113.	Produkcja roślinna na świecie	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia podział roślin uprawnych ze względu na cechy biologiczne i produkcyjne wymienia rośliny należące do poszczególnych grup wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zastosowanie roślin uprawnych opisuje rozmieszczenie upraw głównych ziemioplodów na podstawie map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje rozmieszczenie i wielkość produkcji roślinnej w wybranych regionach świata omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie wysokości plonów zbóż w wybranych krajach oblicza wielkość plonów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie uprawy zbóż, roślin przemysłowych oraz używek na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych rozwoju rolnictwa na wielkość, rozmieszczenie i specjalizację produkcji rolnej w różnych regionach świata
114.	Produkcja zwierzęca na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na produkcję zwierzęcą wymienia produkty pochodzenia zwierzęcego przedstawia państwa o największym pogłowie wybranych zwierząt gospodarskich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje kierunki chowu zwierząt przedstawia typy chowu zwierząt gospodarskich charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich na podstawie map tematycznych i danych statystycznych wymienia czołowych importerów i eksporterów wołowiny i wieprzowiny na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie hodowli na świecie wyjaśnia różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym analizuje produkcję zwierzęcą w wybranych regionach świata 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność chowu wybranych zwierząt gospodarskich na świecie od czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność pomiędzy pogłowiem wybranych gatunków zwierząt gospodarskich a wielkością produkcji mięsa, mleka i innych produktów
115.	Rybackstwo	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybackstwo</i>, <i>rybołówstwo</i>, <i>akwakultura</i>, <i>marikultura</i> przedstawia główne łowiska na świecie na podstawie mapy tematycznej wymienia kraje o najniższym spożyciu ryb w przeliczeniu na 1 mieszkańca na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie kraje o największych światowych połowach morskich omawia gospodarcze wykorzystanie wybranych gatunków ryb wskazuje przyczyny nadmiernego odławiania organizmów morskich 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między akwakulturą a rybołówstwem wyjaśnia przyczyny zróżnicowania wielkości połowów ryb w wybranych państwach świata analizuje zagrożenia produktywności mórz i oceanów 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przestrzenne zróżnicowanie wielkości spożycia ryb na świecie podaje przykłady zagrożeń wywołanych nadmierną eksploatacją mórz i oceanów wskazuje możliwości rozwoju wykorzystania zasobów oceanów i mórz 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia sposoby zapobiegania wyczerpywaniu się zasobów wód morskich i śródlądowych

116.	Wyżywienie ludności świata	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głód, niedożywienie, głód utajony</i> • podaje normy żywieniowe na świecie wg FAO • wskazuje liczbę głodujących na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny oraz skutki głodu i niedożywienia ludności na świecie • analizuje rozmieszczenie obszarów niedoboru i nadwyżek żywności na podstawie mapy tematycznej • wskazuje największych eksporterów żywności na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje problemy wyżywienia ludności świata na podstawie różnych źródeł • wyjaśnia, dlaczego w niektórych krajach świata o sprzyjających warunkach rozwoju rolnictwa występuje problem niedożywienia ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje i uzasadnia strukturę spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo • wyjaśnia wpływ działalności rolniczej na inne elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje działania, które można podjąć w celu zwiększenia produkcji rolnej na świecie, zmiany struktury produkcji oraz dystrybucji żywności • proponuje sposoby walki z głodem
117.	Leśnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje lasów • wskazuje kraje o największej lesistości • wymienia kraje o największym udziale w światowej produkcji drewna • wyjaśnia znaczenie terminu <i>deforestacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozmieszczenie największych kompleksów leśnych na Ziemi • przedstawia zróżnicowanie lesistości na świecie na podstawie mapy tematycznej • wymienia sposoby prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej w różnych regionach 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zasoby leśne świata na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • wskazuje przyczyny oraz skutki wycinania i niszczenia lasów równikowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie • podaje przykłady działań zapobiegających zmniejszaniu się powierzchni lasów na świecie

118/119 Lekcja powtórzeniowa i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Rolnictwo*

PRZEMYSŁ

120.	Zmieniająca się rola przemysłu we współczesnym świecie	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje przemysłu • wymienia etapy procesu industrializacji • wskazuje na mapie kraje nowo uprzemysłowione • przedstawia kryteria podziału przemysłu i funkcje przemysłu 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • omawia udział przemysłu w tworzeniu PKB w wybranych krajach na podstawie wykresu • charakteryzuje kraje nowo uprzemysłowione • opisuje rozwój przemysłu i zmiany w strukturze produkcji przemysłowej 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje strukturę i rolę przemysłu w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego • omawia rolę przemysłu w gospodarce państw • przedstawia zróżnicowanie poziomu rozwoju przemysłu na świecie 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia różnice ilościowe i jakościowe produkcji przemysłowej państw o różnym poziomie rozwoju • omawia wpływ przemysłu na wzrost gospodarczy i jakość życia ludności świata 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny i skutki wzrastającej roli krajów nowo uprzemysłowionych w światowej gospodarce na podstawie dostępnych źródeł
121.	Czynniki lokalizacji przemysłu	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu • wymienia przykłady zakładów przemysłowych uzależnionych od czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na wybranych przykładach • omawia przymusową, związaną oraz swobodną lokalizację przemysłu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż • wyjaśnia znaczenie behawioralnych czynników lokalizacji przemysłu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje zróżnicowanie zasobów pracy w przemyśle tradycyjnym i przemyśle zaawansowanej technologii 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmianę roli czynników lokalizacji przemysłu w czasie
122.	Zasoby naturalne Ziemi. Podział i rola surowców mineralnych	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział zasobów naturalnych • podaje przykłady zastosowania wybranych surowców • wyjaśnia znaczenie terminu <i>recykling</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje surowce metaliczne, chemiczne i skalne • przedstawia znaczenie poszczególnych zasobów naturalnych • opisuje rozmieszczenie wybranych surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę surowców mineralnych w rozwoju przemysłu • przedstawia głównych producentów surowców mineralnych 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania surowcami mineralnymi • charakteryzuje światowe zasoby i wydobycie wybranych surowców mineralnych na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wzrostu roli metali ziem rzadkich w gospodarce światowej na podstawie dostępnych źródeł

			<ul style="list-style-type: none"> • omawia recykling jako nowe źródło surowców 			
123.	Bilans energetyczny świata	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział źródeł energii • podaje przykłady zastosowań surowców energetycznych • wymienia największych producentów wybranych surowców energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wykorzystanie odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii • charakteryzuje zmiany w bilansie energetycznym świata • wskazuje ośrodki wydobycia surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozmieszczenie i wielkość wydobycia wybranych surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • charakteryzuje kierunki eksportu i importu surowców energetycznych na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie ropy naftowej dla gospodarki energetycznej państw oraz dla handlu międzynarodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje dysproporcje w rozmieszczeniu rejonów produkcji i konsumpcji surowców energetycznych oraz konsekwencje tych dysproporcji
124.	Produkcja energii elektrycznej	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje głównych producentów energii elektrycznej na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje znaczenie energii elektrycznej dla gospodarki i życia codziennego • charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii następujące wraz z rozwojem gospodarczym państw świata 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania źródeł produkcji energii elektrycznej • omawia zmiany wielkości produkcji energii elektrycznej na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a strukturą produkcji energii elektrycznej w danym państwie • opisuje aktualne tendencje i kierunki w energetyce światowej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia skutki rosnącego zużycia energii elektrycznej oraz uzasadnia konieczność pozyskiwania jej nowych źródeł
125.	Typy elektrowni	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia typy elektrowni • wskazuje największe hydroelektrownie oraz elektrownie atomowe na mapie świata 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje różne typy elektrowni • przedstawia udział energii elektrycznej pochodzącej z różnych elektrowni w wybranych krajach na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wady i zalety różnych typów elektrowni • wyjaśnia rolę i znaczenie energetyki alternatywnej • wyjaśnia, dlaczego energetyka alternatywna rozwija się w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a lokalizacją różnych typów elektrowni • podaje przyczyny i skutki rozwoju energetyki atomowej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje możliwości wykorzystywania wykorzystania alternatywnych źródeł energii w wybranych krajach świata
126.	Obszary koncentracji przemysłu i procesy jego restrukturyzacji	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje okręgów przemysłowych • wskazuje na mapie przykłady okręgów przemysłowych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia czynniki przestrzennej koncentracji przemysłu • charakteryzuje rozmieszczenie i rozwój obszarów koncentracji przemysłu na wybranych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje etapy rozwoju okręgu przemysłowego • wykazuje skutki restrukturyzacji przemysłu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność między restrukturyzacją przemysłu a rozwojem okręgów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia tendencje zmian w rozwoju i rozmieszczeniu okręgów przemysłowych na świecie
127.	Przemysł zaawansowanej technologii	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech • wskazuje największe ośrodki przemysłu high-tech na podstawie mapy 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje czynniki lokalizacji zakładów przemysłu zaawansowanej technologii • przedstawia znaczenie przemysłu high-tech • omawia rozmieszczenie wybranych technopolii na świecie • charakteryzuje wybrane technopolie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy przemysłu zaawansowanej technologii • omawia formy organizacji przestrzennej przemysłu high-tech 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje korzyści związane z tworzeniem i funkcjonowaniem parków technologicznych • analizuje znaczenie przemysłu high-tech 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanej technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia

128./128

Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Przemysł*

USŁUGI

129.	Znaczenie usług we współczesnym świecie	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje usługi • podaje przykłady usług podstawowych i wyspecjalizowanych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje znaczenie usług materialnych i niematerialnych • wymienia sekcje usługowe wg PKD 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje etapy rozwoju usług • wykazuje znaczenie usług dla gospodarki państw 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje udział usług w strukturze zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie usług wyspecjalizowanych dla rozwoju społeczno-gospodarczego państw
130.	Podział i rola komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział komunikacji • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, łączność, terminal</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia uwarunkowania rozwoju komunikacji • przedstawia rolę komunikacji w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje dynamikę wzrostu zapotrzebowania na usługi transportowe i łącznościowe na poszczególnych etapach rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ postępu cywilizacyjnego na wzrost popytu na usługi komunikacyjne na podstawie dostępnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w działalności gospodarczej państw
131.	Transport lądowy na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia kryteria podziału transportu • wymienia czynniki przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne warunkujące rozwój sieci transportowej • wskazuje na mapie kraje o dużej gęstości sieci drogowej i kolejowej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje czynniki warunkujące rozwój sieci transportowej • omawia gęstość sieci dróg na świecie na podstawie mapy tematycznej • charakteryzuje gęstość sieci kolejowej na świecie na podstawie mapy tematycznej • wymienia najdłuższe rurociągi i gazociągi na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wielkość i rodzaje ładunków przewożonych różnymi rodzajami transportu lądowego w wybranych krajach • określa rolę transportu przesyłowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wady i zalety transportu samochodowego kolejowego i przesyłowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany znaczenia transportu kolejowego na świecie
132.	Żegluga i transport lotniczy na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie największe porty morskie na świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tania bandera, żegluga kabotażowa</i> • wymienia największe porty lotnicze pod względem liczby odprawianych pasażerów na świecie i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny, dla których armatorzy rejestrują statki w krajach taniej bandery • wskazuje na mapie najważniejsze szlaki żeglugi śródlądowej na poszczególnych kontynentach • charakteryzuje uwarunkowania rozwoju transportu lotniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wielkość przeładunku i strukturę towarów przeładowywanych w największych portach świata na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • opisuje sieć transportu śródlądowego na świecie na podstawie mapy tematycznej • omawia znaczenie transportu lotniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wady i zalety transportu wodnego i lotniczego • przedstawia rolę kanałów w skracaniu dróg morskich • wyjaśnia, dlaczego rola żeglugi śródlądowej w wielu krajach jest coraz mniejsza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zmiany znaczenia poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym • określa wpływ światowego kryzysu ekonomicznego na natężenie oraz kierunki ruchu pasażerów i towarów na podstawie dostępnych źródeł
133.	Rola i znaczenie łączności na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wykorzystania nowoczesnych usług telekomunikacyjnych w życiu codziennym • wymienia przyczyny spadku znaczenia usług pocztowych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady dużego wpływu łączności na współczesną gospodarkę • opisuje rozwój wybranych współczesnych środków łączności • wykazuje spadek znaczenia usług pocztowych na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę telekomunikacji komputerowej w światowej gospodarce • omawia rolę postępu technologicznego w rozwoju telekomunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zróżnicowanie dostępu do telefonii komórkowej oraz internetu w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zagrożenia związane z nowoczesną technologią informacyjną
134.	Rozwój turystyki na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów • wyjaśnia, co składa się na atrakcyjność turystyczną 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny rozwoju turystyki na świecie • omawia zróżnicowanie ruchu turystycznego na świecie wg regionów na podstawie danych statystycznych • wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje cele ruchu turystycznego we współczesnym świecie • opisuje cechy i uwarunkowania ruchu turystycznego na świecie • wyjaśnia, czym jest monokultura turystyczna 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze skutki rozwoju turystyki na wybranych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie turystyki dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów i regionów świata

135.	Regiony turystyczne świata	<ul style="list-style-type: none"> wymienia regiony atrakcyjne turystycznie wskazuje kraje najczęściej odwiedzane przez turystów wymienia nowe siedem cudów świata 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje najważniejsze regiony turystyczne świata na podstawie różnych źródeł opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów Europy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje walory turystyczne wybranych ośrodków i regionów turystycznych na świecie na podstawie różnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny dużego udziału Europy w międzynarodowym rozwoju turystycznym porównuje regiony o różnym stopniu zagospodarowania turystycznego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki analizuje niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym związane z rozwojem różnych form turystyki
136.	Nowoczesne usługi	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nowoczesne usługi podaje nazwy największych banków na świecie pod względem przychodów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny rozwoju nowoczesnych usług bankowych, ubezpieczeniowych oraz inwestycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje dysproporcje w dostępie do nowoczesnych usług finansowych, edukacyjnych i zdrowotnych uzasadnia duży wpływ banków i giełd na funkcjonowanie gospodarki i życie człowieka przedstawia na podstawie danych statystycznych poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przestrzenne zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie omawia współzależność procesu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poziomu edukacji i nauki omawia wpływ nowoczesnych usług na życie i działalność człowieka (<i>Interakcje</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów świata ze szczególnym uwzględnieniem usług finansowych

137.
/138

Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Usługi*

PROBLEMY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA

139.	Dysproporcje w rozwoju krajów świata	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na dysproporcje w rozwoju społeczno-gospodarczym krajów świata wskazuje na mapie kraje bogatej Północy i biednego Południa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw i regionów świata wymienia państwa należące do grupy BRICS 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje wybrane mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i jakości życia mieszkańców na podstawie danych statystycznych wskazuje cechy demograficzne, społeczne i gospodarcze państw bogatej Północy i biednego Południa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny i konsekwencje podziału świata na bogatą Północ i biedne Południe 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> proponuje działania mające na celu zmniejszenie dysproporcji rozwoju w społeczno-gospodarczym krajów oraz regionów
140.	Proces globalizacji na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje płaszczyzny globalizacji wymienia największe korporacje na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny globalizacji na świecie definiuje indeks globalizacji i wskazuje kraje o najwyższym indeksie globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny wzrostu znaczenia korporacji międzynarodowych dla gospodarki światowej przedstawia przejawy globalizacji na płaszczyznach: politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i uzasadnia pozytywne i negatywne skutki globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego globalizacja na płaszczyźnie ekonomicznej ma największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy świata
141.	Współpraca międzynarodowa	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje płaszczyzny integracji międzynarodowej wymienia główne organy ONZ podaje przykłady krajów członkowskich Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia formy współpracy międzynarodowej omawia rozmieszczenie wybranych organizacji międzynarodowych na świecie na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia działalność wybranych organizacji międzynarodowych o charakterze gospodarczym, społecznym, politycznym i militarnym podaje przykłady krajów 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny i skutki integracji europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę i znaczenie organizacji naukowych, sportowych oraz kulturalnych na świecie na podstawie dostępnych źródeł

				członkowskich wybranych organizacji międzynarodowych		
142.	Znaczenie handlu międzynarodowego	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przedmioty obrotu międzynarodowego • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, reeksport, bilans handlowy</i> • podaje przykłady państw o dodatnim lub ujemnym bilansie handlowym na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia czynniki rozwoju handlu międzynarodowego • przedstawia rodzaje obrotów w handlu międzynarodowym • opisuje bilans handlowy i bilans płatniczy 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje współczesne problemy międzynarodowej wymiany handlowej • analizuje strukturę towarową i geograficzną obrotów handlu światowego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia uwarunkowania rozwoju handlu międzynarodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ międzynarodowej wymiany handlowej na rozwój społeczno-gospodarczy państw
143.	Konflikty międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła konfliktów na świecie • wyjaśnia, czym różni się terroryzm od konfliktu zbrojnego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny konfliktów na świecie • przedstawia zagrożenia związane z terroryzmem 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny wybranych zamachów terrorystycznych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki konfliktów zbrojnych i terroryzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia działania organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowane w celu ograniczenia terroryzmu i konfliktów zbrojnych
144.	Rejony konfliktów międzynarodowych Izolacjonizm	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady państw, w których toczą się konflikty etniczne • wskazuje na mapie państwa objęte arabską wiosną 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny rozprzestrzeniania się konfliktów w wybranym regionie świata • przedstawia przebieg wybranego konfliktu zbrojnego na podstawie dostępnych źródeł • podaje przykłady izolacji państwowej na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg konfliktów w Europie, Azji i w Afryce oraz wskazuje na mapie świata obszary objęte tymi konfliktami • omawia przyczyny izolacji państwowej na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia konsekwencje izolacjonizmu państw na płaszczyznach: politycznej, społecznej i gospodarczej • omawia rolę ONZ w rozwiązywaniu konfliktów zbrojnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ konfliktów zbrojnych na pogłębienie się różnic między bogatymi a biednymi krajami świata • omawia konflikty toczące się aktualnie na świecie na podstawie źródeł
145. / 146.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Problemy współczesnego świata</i>					
CZŁOWIEK W PRZESTRZENI PRZYRODNICZEJ						
147.	Relacje człowiek – środowisko	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>środowisko przyrodnicze, środowisko geograficzne, antropopresja</i> • wymienia poglądy na temat relacji człowiek – środowisko 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego • omawia podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia poglądy filozoficzne dotyczące relacji człowiek – środowisko przyrodnicze 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje relację człowiek – środowisko przyrodnicze na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego • ocenia możliwości realizacji podstawowych zasad zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej, regionalnej i globalnej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia skutki zmian środowiska w holocenie związane z działalnością człowieka
148.	Wpływ działalności człowieka na atmosferę	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny globalnego ocieplenia klimatu • podaje przyczyny powstawania smogu i kwaśnych opadów 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przestrzenne zróżnicowanie zanieczyszczeń powietrza na świecie na podstawie mapy tematycznej • wymienia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń do atmosfery 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na zmniejszanie się warstwy ozonowej • opisuje wpływ działalności gospodarczej człowieka na atmosferę ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego wzrost efektu cieplarnianego jest uważany za problem globalny • ocenia skutki zmian w środowisku wywołanych kwaśnymi opadami 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przykłady działań organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowanych w celu redukcji zanieczyszczeń atmosfery

149.	Wpływ działalności człowieka na hydrosferę i litosferę	<ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery wskazuje obszary niedoboru wody na świecie na podstawie mapy tematycznej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lej depresyjny, recykling</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omawia gospodarowanie zasobami wodnymi podaje przykłady katastrof ekologicznych omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na litosferę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach świata wyjaśnia sposoby walki z odpadami przemysłowymi i komunalnymi proponuje działania człowieka wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia skutki nadmiernego poboru wody w wyniku działalności gospodarczej człowieka opisuje kierunki oddziaływania człowieka na litosferę wymienia sposoby ograniczania ilości odpadów przemysłowych i komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania zapobiegające morskim katastrofom ekologicznym
150.	Wpływ działalności człowieka na pedosferę i biosferę	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>erozja, degradacja gleb</i> podaje cechy gleb zdegradowanych podaje przyczyny pustoszczenia wskazuje na mapie obszary zagrożone pustoszczeniem 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny degradacji gleb wskazuje przykłady wpływu działalności człowieka na degradację i dewastację gleb 	<ul style="list-style-type: none"> podaje sposoby ograniczenia erozji gleb analizuje przyczyny i skutki wylesiania 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ człowieka na biosferę dowodzi na przykładach, że naruszenie stabilności ekosystemów może powodować nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność ochrony gleb przed degradacją i przedstawia sposoby zapobiegania niszczeniu gleby
151.	Działania na rzecz ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> wymienia strategie ochrony środowiska podaje nazwy organizacji zajmujących się ochroną środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje sposoby ratowania środowiska geograficznego podaje przykłady działań wybranych organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną środowiska podaje przykłady rezerwatów biosfery 	<ul style="list-style-type: none"> omawia międzynarodowe inicjatywy w zakresie ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia i charakteryzuje siedem kategorii obszarów chronionych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przykłady działań podejmowanych przez rządy krajów, organizacje międzynarodowe i regionalne w celu rozwiązywania problemów globalnych i lokalnych w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody
152. / 153.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Człowiek w przestrzeni przyrodniczej</i>					
154.	Warsztaty terenowe – badanie dostępności do usług w najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none"> wybiera obszar badań zaznacza na mapie najbliższej okolicy wybrane przedsiębiorstwa usługowe 	<ul style="list-style-type: none"> zbiera informacje o podmiotach gospodarczych świadczących usługi na badanym terenie określa znaczenie wybranych przedsiębiorstw usługowych dla społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera narzędzia badawcze w celu określenia dostępności usług w najbliższej okolicy prowadzi dokumentację badawczą analizuje informacje uzyskane w czasie badania i wyciąga wnioski 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje wyniki badań ocenia wpływ usług na poziom życia ludności w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> prognozuje zmiany w dostępności do usług w najbliższej okolicy w czasie
155.	Warsztaty terenowe – wpływ funkcjonowania przedsiębiorstwa przemysłowego na otoczenie lokalne	<ul style="list-style-type: none"> zbiera ogólne dane na temat lokalnego przedsiębiorstwa produkcyjnego (nazwa, adres, profil działalności, położenie, rok założenia, ważniejsze etapy rozwoju, wielkość i struktura zatrudnienia) 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza badania w przedsiębiorstwie przemysłowym w zakresie profilu i wielkości produkcji, a także rynków zaopatrzenia i zbytu 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera pytania badawcze w celu uzyskania informacji na temat przedsiębiorstwa przemysłowego dokumentuje wyniki badań omawia funkcjonowanie przedsiębiorstwa przemysłowego w środowisku lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje wyniki badań ocenia wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego na przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne elementy przestrzeni geograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> ukazuje perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa z uwzględnieniem zmian w wielkości produkcji i zatrudnienia